

Dosarul nr.2ra-1404/22
2-21000140-01-2ra-03102022

Prima instanță - Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: E. Culinca)
Instanța de Apel - Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

ÎN C H E I E R E

16 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al
Curtii Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Diaconu Vasile
împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală privind
repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organului de urmărire penală și
procuraturi,

împotriva deciziei Curtii de Apel Chișinău din 20 aprilie 2022, prin care s-au
respins apelurile declarate de Ministerul Justiției și Diaconu Vasile și s-a menținut
hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 21 iulie 2021,

c o n s t a t ă :

La 31 decembrie 2020, Diaconu Vasile a depus o cerere de chemare în
judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura
Generală privind încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile
ilicite ale organului de urmărire penală și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivare, a invocat că la 28 septembrie 2015, G.Ț. „DONȚOV SERGHEI”
a depus la Inspectoratul de Poliție Șoldănești plângere privind atragerea la
răspundere a directorului „TUDORINEX” S.R.L., Diaconu Vasile în legătură cu
cauzarea unui pretins prejudiciu în sumă de 199 500 lei.

Prin ordonanța Inspectoratului de Poliție Șoldănești din 08 decembrie 2015, a
fost dispusă începerea urmăririi penale conform elementelor infracțiunii prevăzute
de art. 191 alin. (5) Cod penal.

Prin ordonanța organului de urmărire penală din 27 aprilie 2016, Diaconu
Vasile a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de
art. 191 alin. (5) Cod penal, pentru faptul că acesta în perioada lunii decembrie 2014
a primit spre realizare în Republica Belarus 38000 kg de mere, care i-au fost
transmise de către G.Ț. „DONȚOV SERGHEI”, în persoana directorului Donțov
Serghei, negând faptul primirii mărfii respective, pricinuindu-i părții vătămate un
prejudiciu material considerabil în valoare totală de 198949,90 lei.

Prin ordonanța procurorului în procuratura Șoldănești, V. Erhan din 26 iulie

2016, a fost dispusă aducerea sa silită, iar prin ordonanța din 27 iulie 2016, a fost dispusă punerea sub învinuire a ultimului, în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 27, 191 alin. (5) Cod penal, reținerea acestuia pentru a i se înainta învinuirea și anunțarea în căutare.

La 01 august 2016, i-a fost înaintată învinuirea și audiat în calitate de învinuit, iar, fiindu-i aplicate măsuri preventive de nepărăsire a localității pe un termen de 30 de zile.

Prin ordonanța din 06 martie 2017, a fost dispusă scoaterea de sub urmărire penală, pe motivul lipsei elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal, cu clasarea cauzei penale.

Ordonanța procurorului din 06 martie 2017 privind scoaterea de sub urmărire penală și clasarea cauzei penale, i-a fost adusă la cunoștința la 24 iulie 2020.

Din conținutul ordonanței de clasare a cauzei penale din 06 martie 2017, rezultă cu certitudine că acțiunile făptuitorului nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal, fapt ce era clar din momentul începerii urmăririi penale, deoarece relațiile dintre „TUDORINEX” S.R.L. și G.Ț. „DONȚOV SERGHEI” au fost de natură civilă, între părți existând un litigiu civil.

Reclamantul a indicat că urmare celor indicate în temeiul art. 2, art. 3 alin. (1), lit. a) și b), precum și, art. 6 alin. (1), lit. b) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, și a art. 1405 alin. (1) Cod civil, se instituie obligația generală a statului de a repara persoanelor fizice prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În privința lui Diaconu Vasile a fost pornit de către organul de urmărire un proces penal pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal - infracțiune deosebit de gravă care prevede în exclusivitate o pedeapsă sub formă de închisoare de la 8 la 15 ani.

O perioadă îndelungată a fost bănuit și învinuit de comiterea unei infracțiuni de escrocherie, pe care de fapt nu a comis-o, fiind pus sub învinuire și audiat în această calitate.

Procesul penal la faza urmăririi penale și judecării cauzei a durat circa un an și 6 luni, timp în care a fost supus aducerii silite, reținerii și i s-a aplicat măsura preventivă sub forma obligării de a nu părăsi localitatea pe un termen de 30 de zile.

Respectiv, în totalitatea acestor circumstanțe a suferit un prejudiciul moral, cauzat pe perioada desfășurării procesului penal, gravitatea infracțiunii incriminate precum și riscul stabilirii unei pedepse privative de libertate (sanctiunea infracțiunii incriminate prevede doar închisoare pe un termen de la 8 la 15 ani), anunțarea ilegală în căutare, reținere și obligarea de a nu părăsi localitatea, starea de stres și frustrare cauzată un timp îndelungat și ținând cont de rezonanța pe care a avut-o în localitate informația despre învinuire înaintată, conduc la concluzia privind compensarea echitabilă și rezonabilă a prejudiciului moral, pentru atragerea ilegală la răspundere penală urmează a fi estimat la suma de 200000 lei.

Reclamantul Diaconu Vasile, a solicitat admiterea acțiunii și încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 200000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de

urmărire penală și a procuraturii, precum și compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 4000 lei pentru asistență juridică.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 21 iulie 2021, cererea de chemare în judecată înaintată de Diaconu Vasile, s-a admis parțial.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Diaconu Vasile suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și procuraturii și suma de 4000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în prezenta cauză civilă, în total suma de 24000 lei.

În rest, pretențiile lui Diaconu Vasile s-au respins ca neîntemeiate.

Pentru a hotărî astfel, instanța de judecată a reținut că tragerea ilegală la răspundere penală a lui Diaconu Vasile și scoaterea de sub urmărire penală a acestuia, cu clasarea cauzei penale, din motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, îi dă dreptul acestuia de a solicita de la stat, prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, repararea prejudiciului cauzat.

La acordarea despăgubirii prejudiciului moral instanța de apel a ținut cont de prevederile art. 11 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Instanța de fond a considerat necesar de a încasa din contul bugetului de stat în beneficiul lui Diaconu Vasile, o despăgubire bănească în mărime de 20000 de lei, care este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire fiind corespunzătoare și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa, iar cuantumul prejudiciului moral pretins în mărime de 000000 de lei este vădit disproporțional și excesiv în raport cu criteriile stabilite și principiul general al echității.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 16 august 2021 Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 21 iulie 2021, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Diaconu Vasile.

La 16 august 2021, Diaconu Vasile a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 21 iulie 2021, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanței în partea respingerii acțiunii și emiterea unei decizii noi de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 aprilie 2022, s-au respins apelurile declarate de Ministerul Justiției și Diaconu Vasile și s-a menținut hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 21 iulie 2021.

La 05 iulie 2022, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 2 aprilie 2022 solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanței, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivare a indicat că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat prevederile Legii nr.1545.

Pentru aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr.1545, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzate prin acțiunile ilicite

ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de art.3 al Legii nr.1545 prejudiciului material și moral reparabil, cât și circumstanțele prevăzute de art.6 al Legii nr.1545, ceea ce la caz, nu s-a constatat.

Instanța de apel eronat a interpretat prevederile art.3 al Legii nr.1545, concluzionând că recunoașterea lui Untila Veaceslav în calitate de învinuit, cu scoaterea ulterioară a acestuia de sub urmărire penală, echivalează cu tragerea ilegală la răspundere penală.

Instanțele investite cu judecarea fondului urmau să indice expres care act ilicit justifică răspunderea statului.

La materialele dosarului nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil emis de judecătorul de instrucție prin care acțiunile organului de urmărire penală să fi fost declarate ilegale.

Recurentul a indicat că, în mod nejustificat și neîntemeiat instanța de apel a dispus acordarea prejudiciului moral în quantum de 20000 de lei. La stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral instanța a aplicat eronat normele dreptului material, enumerând în mod formalist criteriile legale în funcție de care acesta a fost fixat, fără a argumenta raportat la circumstanțele speței incidența criteriilor respective.

Recurentul a susținut că în privința reclamantului nu au fost aplicate măsuri coercitive, fiind doar recunoscut în calitate de bănuț și ulterior învinuit, nefiind îngrădit în careva drepturi.

Din materialele dosarului se constată că acțiunile procesuale efectuate de către organul de urmărire penală, până la momentul scoaterii de sub urmărire penală, nu au fost ilegale.

La acordarea sumei de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, instanțele inferioare au apreciat arbitrar cuantumul, nu au motivat efectiv hotărârea în partea prejudiciului moral, stabilind în mod eronat cuantumul acestor pretenții. Respectiv, suma acordată cu titlu de prejudiciu moral este disproporțională raportat la circumstanțele speței.

Durat urmăririi penale s-a desfășurat într-un termen rezonabil, luând în considerare gradul de complexitate și gravitatea infracțiunii incriminate.

Ca temei de drept a recursului, recurentul a invocat prevederile art.432 alin.(2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

Cu referire la termenul de depunere a recursurilor, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 20 aprilie 2022.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Potrivit dovezii de comunicare de la fila dosarului 139, instanța de apel a comunicat părților decizia motivată la 05 iulie 2022. Respectiv, cererea de recurs declarată la 05 iulie 2022, este depusă în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art.439 alin. (2) și (3) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii

acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 04 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimațiilor recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data primirii scrisorii (f.d.151).

Potrivit avizelor de recepție de la fila dosarului 153-154, corespondența a fost recepționată la 06 octombrie 2022.

La 24 octombrie 2022, Procuratura Generală a depus referință invocând din decizia instanței de apel este neîntemeiată și a pledat pentru admiterea recursului depus de Ministerul Justiției.

Examinând temeiurile recursului completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea chestiunii privind admisibilitatea recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cerere de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Colegiul reține că potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursurile declarate nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acest este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de

admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

Potrivit art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de Ministerul Justiției nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se declară inadmisibil recursul înaintat de către Ministerul Justiției.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Victor Burduh